

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak

petek.

Uredništvo in
upravnštvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 3.—

pololetna . . . „ 1.50

četrtletna . . . „ 0.75

Posam. šte. „ 0.10

Štev. 43. V LJUBLJANI, dné 25. septembra 1908. Leto III.

III. vseslovenski delavski shod.

Naznanjamo, da smo sklenili preložiti III. vseslovenski delavski shod na tretjo nedeljo meseca novembra (15. nov.) Shod se vrši tretjo nedeljo v novembru zato, ker predloži vlada državnemu zboru meseca novembra načrt o starostnem delavskem zavarovanju, in bo tako mogoče o tem vелеvažnem vprašanju razpravljati na III. vseslovenskem delavskem shodu. O delavskem zavarovanju poroča na III. vseslovenskem delavskem shodu državni in deželni poslanec dr. Janez Ev. Krek.

Opozarjamo naša delavska društva, naj odgovore na stavljena vprašanja, četudi še niso dobila pozivov, da naj se shoda udeleže.

Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva.

Ali smo psi?

Karteli znajo izrabljati kupujoče ljudstvo. O tem ni nobene dvojbe. Prav posebno pa še naši avstrijski, proti katerim imamo, kakor pravijo učeni juristi, posebno postavo z dne 7. aprila 1870. Tam beremo v § 4., da nimajo dogovori obrtnikov, z namenom, da bi ceno kakemu blagu na škodo ljudstva zvišali, nobene pravne veljave. To se jako lepo bere. Suha

resnica, iz življenja vzeta, pa govori drugače. Leta 1891. še ni bilo cukrovega kartela. Očiščen cukor je stal takrat 9 K 50 vin. več nego surovi. Že takoj leta 1902., ko so se združile velike rafinerije v kartel, je poskočil ta razloček na 17 K 50 v., in par let nato na 24 K. To se pravi: dobiček rafinerijam se je več nego podvojil. — S petrolejem je bilo domala ravno tako. Cene so se po kartelu kar naenkrat vzdignile od 29 K na 40 K.

Ljudje so nosili iz svojih suhih mošnjičkov nikelj kakor v malin, in gospodje kapitalisti so polnili svoje kase. Zdaj imamo v Avstriji nad 100 kartelov za vse mogoče vrste blaga, ne samo za premog in železo, cukor in petrolej, papir in moko, lim in špirit, marveč tudi za cvrtn in asbest, za pivo in sveče, milo in sodo, srpe in loj, sodo in dežnike, jesih in zrcala. V vseh stvareh, ki so se zanje podjetniki kartelirali, je poskočila cena. Kupujoče ljudstvo se priduša nad strašno draginjo, delavec je pa tam, kjer je bil.

Najgrije e nam zdi, ko čujemo, da karteli pospešujejo delavcem blagostanje, jim krajšajo delo in zvišujejo plačo. Pravijo, da se združeni delavci z združenimi delodajavci mnogo hitreje dogovore, napravljajo tarifne pogodbe in si tako trajno zboljšajo življenje. Po naših izkušnjah moramo reči, da je to najnavadnejša sleparija. Delavski boji so proti kartelom mnogo hujši in težji. Vzemimo iz svoje domovine nekaj zgledov:

1. Lim. Tovarna v Ljubljani se je priklopila leta 1901 drugim 18 tovarnam v Avstriji. Ni se napravil samo kartel, marveč vseh 19 tovarnen se je potopilo v eno samo delniško družbo. Govorilo se je takrat, da si hoče ta družba priklopiti tudi največje nemško podjetje za lim. Tu že nimamo več kartela, marveč trust, ki si je monopoliziral svoje blago in sicer tako natančno, kakor je n. pr. monopoliziran tobak. Ne ene tovarne za lim ni samosvoje. Ceno seveda lahko zvišujejo, kakor se jim ljubi. Poglejmo pa delavce, kako so plačani v ljubljanski tovarni za lim. Dnine v daljnjih hribovitih krajih so mnogo večje, nego tu pri tem smrdljivem, zdravju škodljivem delu. O kakih

tarifnih pogodbah ni niti sledu. Z velikansko težavo in z vednimi boji vzdržujejo delavci svoje skromno strokovno društvo.

2. Železo. V mislih imamo Savo, Javornik in Bistrico. Kapitalisti žanjejo pri tem kartelu, ki za železo, pleh in cevi v sedanjem obsegu sega do leta 1886., za drat in dratene žeblice do leta 1889. Dobički so ogromni. Praški plavž ima povprek do 70 odstotkov čistega dobička. Do 35 odstotkov in še več znaša letna dividenda. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je pri takih velikih podjetjih mnogo dobička skritega. V javnosti izkazujejo namreč mnogo več vloženega kapitala, nego ga je v resnici vplačanega. Kako se dela z delavci, pa vemo z Javornika in iz Bistrice. Medtem ko naravnost nesramno zvišujejo cene železu in vsem železnim izdelkom, pa izkušajo varčevati pri delavcih. Tudi tu ni nobene sledi o kaki volji, uvesti tarifne pogodbe.

3. Papir. Karteli so za pisani papir od leta 1893., za zavijavni papir od leta 1894., za pergamen od leta 1898., za celulozni papir od leta 1901. Cene papirju so šle kvišku, delavske plače pa so ostale pri starem. Bogati delničarji se tope v dobičku, delavci stradajo tako, da celo v najkonservativnejših krajih, Medvodami in v Vevčah rajše ob hudih žrtvah štrajkajo, nego da bi se mučili takorekoč zastoj. Ta štrajk, ki ga bijejo zdaj naši dragi tovariši in tovarišice, je vnebovpjioč glas, ki nam priča, kaj so karteli za delavca. Državni zbor se bo pečal s karteli, ko se snide. Naj bodo prepričani papirni mogotci, da se razkinka tudi njihovo početje in da se bodo natančno premerile delavske skromne zahteve z njihovimi dobički.

Prvi pogoj, ki ga morajo izpolniti karteli, mora biti ta-le: Karteli morajo predvsem vpoštevati svoje delavstvo. Taki boji, kakršni se bijejo zdaj pri nas, so sramotni za podjetnike, pa tudi za državo, ki pušča na eni strani mirno, da se množe na škodo ljudstva dobički in neznošno zvišujejo cene, na drugi strani pa mirno gleda, kako se za življenje in smrt vojskuje delavec, ki te dobičke s svojimi žulji ustvarja, za par soldov boljše plače.

Tako se vračajo.

(Dalje.)

Oče je dvignil roko ... Pa belo čelo, katero je hotel udariti, rosne oči pod njim so bile hčerke edinice ... »Naša Francka!« Kako se je hvalil ž njo, kako je ljubil otroka, razvajal deklico ... Pustil jo je v svet mlado, neizkušeno — sam je bil kriv, da leži zdaj na tleh, da stoče pod bremenom sramote ... Roka očetova se je spustila brez moči — kamen je butnil v tla — stari mož je zajokal, si zakril lice in odhitel med drevje ...

Francka je zarila glavo v travo. Krčevito ihtenje je pretresalo mlado telo ... Bolj kot očetova jeza so jo pekle njegove solze, še nikdar ga ni videla jokati, sedaj joče nad njo, gotovo bi jo videl raje mrtvo, kakor ... Kaj poroče še-le, ko izve, da je njen zapeljivec oženjen, mož njene dobre gospodinje ... Ko izve, da ni pomoči, da se opere madež, da ne bo imel otrok nikdar očeta ... In Tonin, Tonin, ta pošteni, zvesti fant — ali ji odpusti kedaj? Mora,

mora ... Poprej ošabna, se bo plazila po kolenih za njim, dokler jo pogleda s prejšnjim mehkim pogledom. Vse mu pove, kako je prišlo, kako jo je mamil gospodar, kako jo je prevzelo nekaj čudnega, da ni vedela sama kako in kaj, da se ni mogla ubraniti premetenemu Tržačanu. Pa ko se je streznila, uvidela svoj greh, mu je vrgla plačo za svojo sramoto v lice ... Šla je, da sprosi odpuščenja, da izkaže otroka Bogu in ljudem — in potem hoče delati, preživeti sebe in dete ...

Iz belega zavitka pod smreko se je oglasil tožeči glas dojenčka. Jok bitja, ki se ne zaveda še življenja, ki čuti le nejasno, da se mu godi krivica. Francka je dvignila glavo — pogledala mater ...

Ta je stala okamenela z razpetimi rokami ... Gledala je za možem — na hčer ... Ni vedela, ali naj hiti za njim, ni vedela, kaj hoče s hčerjo. Tudi njo je prišla strašna jeza razžaljene matere. Vsula bi ploho priimkov nad tisto ljubljeno glavo, tolkla, suvala bi nesramnico — pa zdaj jo mora braniti, skriti pred očetovo jezo, dokler se umiri oče, dokler ji odpusti

v Kristovem imenu — saj ni prva, ne bo zadnja!

Dete je zajokalo ... žensko čustvo je premagalo vse drugo. Možinka je pokleknila k otroku, odgrnila zavoj in pogledala radovedno v obrazek ... Lice se ji je omečilo, svetle solze so kapale na tako nepotrebno, ljubko bitje, ki je imelo Franckino črno oko in belo lice. Dete se je kremžilo in gibalo drobni rokci ... Prijelo je pošteno staro ženo, da bi zadavila ta sad pregrehe, pa ozrla se je v nebo: kakor hočeš, Gospod! prekrižala vnučka, ga vzela v naročje in rekla trdo hčer!

»Vstani nesrečnica in vzemi otroka ... Mari naj se ubijam na starost s tvojim ... Moj Bog, kaj sem doživela na starost! Vstani, pravim, da te skrijem v kamro in poiščem staro reveža, da si ne naredi še kaj ... Mrha črna, nesrečna! Spravila nas boš v zgodnji grob ...«

»Odpustite, mati!« je stokala Francka in tolkla z glavo ob tla.

(Konec prih.)

Krvava Ljubljana.

Raz hiš Slovenije prestolice, Ljubljane, plapolajo črne zastave. Tudi prebivalstvo več drugih slovenskih mest je razobesnilo črne zastave. Zgodilo se je v Ljubljani nekaj, kar ni vsakdanje, kar mora pretresti srce vsakemu Slovincu, vsaki Slovenki. Zdaj v naših časih naj bi pretreslo kaj vse slovensko ljudstvo, razcepljeno v toliko strank in stranic? Nekaj se je zgodilo tako nečuvnega, tako groznega, da si ne mislimo, da živimo v Avstriji, v državi, ki hoče veljati, da je olikana.

Naš list je pred vsem namenjen delavstvu. A tudi delavstvo je pokazalo, da vé, kaj se je zgodilo. Pokazalo in dokazalo, da razume važnost sedanjega trenutka.

Ljubljanske ulice so oškropljene s prelito slovensko krvjo. Pordečena je ljubljanska zemlja s krvjo zvestih sinov in hčera majke Slave. Naš čas je socialen, pravijo. A v naši dobi si tudi razna plemena tako nasprotujejo, kakor še nikdar ne. Narodni boji so hudi, a izvojevati se morajo. Vsak rod ima pravico, da obstoji. Nihče mu jo ne sme in ne more kratiti.

Država, v kateri živimo Slovenci, je torišče narodnih bojev. Slovani smo teptani v njej, bodisi v Avstriji, bodisi na Mažarskem. Nekaj pravic so nam dali, ker smo jih iztrgali vsemogočnemu nemškemu in mažarskemu plemenu, a pravic, ki jih imajo Nemci in Mažari, še nimamo.

Kranjska? Koliko pa imamo Nemcev na Kranjskem? Pa oglejte si, kdo čepi na mehke in toplem in kdo vlada pa gospodari na Kranjskem? Morebiti Slovenci? Kaj še! Večinoma igrajo glavne gosli ljudje, ki le za silo tolčejo slovenščino. Ni-li načelnik kranjske dežele vedno le Nemec? Winkler je bil izjema. Ni-li glavni ravnatelj ljubljanske tobačne tvornice zagrižen Nemec? Koliko pa imamo okrajnih glavarjev Slovencev?

Slovincem na Kranjskem gospodarijo in režejo političski kruh Nemci v deželi, kjer živi tako malo Nemcev.

× × ×

V nedeljo so pokale v Ljubljani vojaške puške. Dvoje nadebudnih ljudi, delavca Lundra in dijaka Adamiča so ustrelili vojaki, nebroj oseb je pa ranjenih, bodisi s kroglicami, bodisi z bajoneti. Mrtvima žrtvama je priredilo slovensko ljudstvo v torek velikanski pogreb. Za pogrebom smo šli le Slovenci, ki smo pozabili ob tem slovesnem trenutku na razlike, ki nas ločijo glede na političsko mišljenje v vsakdanjem življenju. Ob gomili rajnih žrtev sta govorila voditelja narodno-napredne stranke, Ivan Hribar in dr. Ivan Tavčar, pa soc. dem. Anton Kristan. Ob žalobnem trenutku nočemo preiskovati kunšti, kako da so izpodrinili določenega govornika naimočnejše slovenske stranke, »S. L. S.«, dr. Kreka. Ljubljanska naša delavska društva so bila vsa zastopana kakor tudi »Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva« in pa »Strokovna komisija naših strokovnih društev«.

× × ×

Zakaj je tekla slovenska kri? Liberalna »Družba sv. Cirila in Metoda« je imela letošnjo svojo skupščino v Ptuj na Štajerskem. Ptuj ina slovensko okoličje. Mesto je ponemškutreno z nemškutarskim mestnim svetom. Nemškutarji so napadli skupščinarje. Vodil je ptujsko nemškutarijo znani bivši socialni demokrat Karol Linhart, ki se je že včasih potegoval za slovensko vsučilišče. V Ljubljani je zaradi Ptuj prišlo vreti. »Liberalno slovensko društvo« je sklicalo kratek shod v »Mestni dom«. Po shodu so pa razbili šipe na »Kazini« in pa še nekaterim Nemcem. Vlada je odposlala na ceste vojake in žandarje, ki so kar cele mestne dele zapirali zvečer. Ob nedeljah imajo Ljubljančani navado, da polete iz mesta. Zvečer se vračajo. Tako je bilo tudi minulo nedeljo. A ko pride Ljubljančan na Dunajsko cesto, ga ustavi vojak, ki ga ne pusti naprej. Ljubljančan se je jezil, pridušal, kričal in žvižgal, soldat in žandar pa dragonec ga je preganjal. Belgijci, štajerski Nemci, so pa menda dvakrat ustrelili. Posledica: dva mrtva, več ranjenih. Koliko jih je pa ranil bajonet, nihče ne zna. Postopanje soldateske najstrožje obsojamo. Postopala je kakor se postopa v Rusiji in ne v Avstriji.

× × ×

Po streljanju je zavladal v ponedeljek v Ljubljani mrtvaški mir. Izginili so pa po mestu nemški napisi. Ob vseh demonstracijah ni bil pretepen v Ljubljani noben Nemec. A kranjski

nemškutarji so se pritožili na Dunaj, češ, kako da so preganjani. K ministru Pradeju so poslali prismuknjeno babnico nemškutarco, ki je ločena od svojega moža, da toži Slovence. Z babnico je bil minister grozno prijazen. Ljubljančani so se pa smejali ministru, ki je zaslišal in poslušal trčeno nemškutarico. Škoda, da ne biva več Lewyjeva v Ljubljani, so rekli, gotovo bi jo bil minister z vso spoštljivostjo zaslišal, poslušal, ji vrjel in storil, kar hoče.

× × ×

Nemški listi besne jeze. Lažejo, da je strah. Groze, da gredo svobodomiselni Nemci v obstrukcijo. Ljubljani groze z izjemnim stanjem vse zato, ker je bilo pobitih nekaj šip in snetih nekaj nemških napisov. V Ljubljano so prišli vojaki 17. pešpolka iz Celovca. Mesto je zdaj, ko to pišemo, popolnoma mirno.

Ljubljanski dogodki.

Od druge strani se nam piše tole: V Ljubljani smo videli in čutili razmere v naši državi. Avstrija, slavna in močna z pomočjo ogromne večine slovanskega prebivalstva, je danes razorana na znotraj po terorizmu in ošabnosti nemških sodržavljancev. V kolikor smo imeli zadnja leta demonstrativno nevarnih pojavov, bili so vse pričetki po Nemcih. Nemštvo, ki je svojedobno vkovalo nas Slovence v političko in gospodarsko sužnjost, se zgraža nad tem, da bi imel Slovan v svoji deželi sploh kako pravico.

Narodno probujenje Slovanov, skrbi Nemce in ker proti temu nimajo razven prijateljstva naših vlad nobenega sredstva isto ovirati, nastopajo povsodi, kjer so v premoči osobito nasproti Slovincem z brutalno silo. Tudi zadnji dogodki so se pričeli na ta način. Nemški naduteži v Ptuj so napadli Slovence, nakar so nastali žalostni dogodki v Ljubljani, pri katerih je tekla slovenska kri.

Nismo prijatelji izgrediv, toda ob tem dogodku nam sili v glavo kri, ko vemo, da so padle žrtve brez potrebe, le vsled nadutosti dotičnega mladega fantalina v obleki lajtnanta, ki je vkljub protestu vladnega policijskega zastopnika ukazal streljati na oddaljene pasante, in je iste proti službenim predpisom tudi zasledoval. Žrtve so ustreljene od zadaj, kar je gotovo dokaz, da se niso vstavljale patrulji. Ustrelilo se je z večino strel iz Pogačarjevega trga na glavni trg proti Kolovratarjevi gostilni, brez dvojbe za bežečimi ljudmi. Poveljnik tej junaški četi je bil poročnik Majer, o katerem se govori, da ni popolnoma normalen. Ako je to res, potem je naravnost škandal, da se da takemu človeku v roko vodstvo vojaškega oddelka v tako kritičnih časih, ko je treba razuma in največje previdnosti.

Nemško časopisje osobito liberalno, je vsled dogodkov v Ljubljani kar podivjano, ter si ne želi ničesar drugega, kakor da bi Slovence kratkomalo postreljali.

Dogodki sami kriče po narodnostni spravi glasneje kot kedaj. Avstrijska birokracija, ki si je do današnjih dni štela v poglavitno nalogo zatirati v naši državi Slované, osobito Slovence, ne boče sicer hotela priznati, da je ona kri, va sedanjih narodnostnih odnošajev, vendar pa ji svetujemo odločno, da se postavi na drugo stališče ter naj skuša vsaj deloma pripravljati pot narodni enakopravnosti in pravičnosti, na katere podlagi združeni s potrebnimi družabnimi preosnovami bi bil zajamčen notranji mir in zunanja moč države.

Splošen štrajk kranjskega papirnega delavstva.

Splošna stavka v kranjskih papirnicah še vedno traja. Vzrok pa, da je danes še stavka, ni več delavstvo, marveč judovski kapitalisti, ki svojih lastnih obliub in pogolev ne drže. Gotovo pa je, da je delavstvo po tej brezvestni goljufiji umazanih judov še bolj navdušeno za stavko kot prej, in je pripravljeno na vse, da reši svojo čast in zmaga v pravičnem boju.

Dne 16. septembra popoldne se je pripeljal v Vevče nadravatelj Tittel iz Bilice v Šleziji. Mož je bil nred nekaj leti v vevški tovarni za ravnatelja. Ta je sklical za večer dne 16. t. m. shod v »Društveni dom«, kjer je v presladkih besedah pozival delavstvo, naj gre brezpogojno na delo. Hvalil je to dobro vevško delavstvo in ga prosil, naj bo pametno. A delavstvo je dovolj pametno, da je uganilo nadravnateljevo namer, da bi šlo brezpogojno na delo, in krepko od-

govoril, da je takoj pripravljeno v delo, ako se izpolnijo pogoji. Na shodu je govoril tudi Iv. Nep. Gostinčar.

Gosp. nadravatelj Tittel je uvidel, da s tem ne doseže nič, je povabil delavsko zaupništvo za prihodnji dan na pogajanja.

Pogajanja.

Dne 17. t. m. točno ob 9. uri zjutraj se je zbralo v tovarniški restavraciji zaupništvo vevškega, goričanskega in medvodskega delavstva. Prišli so kot posredovalci tudi gg.: držav. poslanec Jožef Gostinčar, obrtni nadzornik Karaschia in Iv. Nep. Gostinčar. Kot zastopniki tovarne so prišli gg.: nadravatelj Tittel, ravnatelj Pfp, pisarniška načelnika Pohe in Kopp in zapisnikar Diler. Navzoča sta bila tudi gg. župana Dimnik in Korbar.

Gosp. nadravatelj Tittel je na pooblastilo upravnega sveta otvoril pogajanja in prešel pred vsem na vzrok stavke.

Iv. Nep. Gostinčar je zahteval, naj tovarna, če ima resno voljo se pogajati, takoj prekliče vse odpovedi, ki so jih dobili delavci, ki stanujejo v tovarniških stanovanjih.

G. nadravatelj je rekel, da ne bo nihče šel iz stanovanja, dokler se vrše pogajanja in če se pogajanja srečno zaključijo, ostanejo vsi v stanovanjih.

Delavstvo je dokazalo, da je bil vzrok stavke ta, ker delavstvo na opetovane prošnje za ureditev in zboljšanje plač ni dobilo niti odgovora. Vzrok stavke je tudi ta, ker se je delavcem plača utrgavala in se je z delavstvom od strani nadzorovalnega osobja zelo slabo postopalo.

Pri drugih točkah se je sklenilo sporazumno z delavstvom in zastopniki tovarne:

stavi na ono mesto, kjer je delal pred štrajkom. Vsak delavec in delavka se po štrajku namasreglovan ne bo nihče.

Končni pogoji za popono pričetje dela se morajo podpisati po podjetju in po od za to pooblaščenih delavskih zaupnikih.

Plačevanje se prične vedno ob pol 5. uri popoldne, ne samo, če pade plačilni dan na soboto, marveč tudi, če pade na petek, kadar je v soboto praznik.

Ob praznikih delo počivaj, kjer je mogoče. V papirni dvorani je bila doslej navada, da so delavke prišle prosit za prosti praznik, kadar je bilo mnogo dela. Zdaj pa, kadar je mnogo dela, lahko delajo druge dni toliko čez delavni čas, da nadomeste praznik. Za praznik se dela pa le osem ur čez čas. Doslej se akordnim delavkam niso nikdar čezurne ure plačale. Odslej se bodo pa vse ure plačale s 50 odst., ako niso nadomestili za praznik. Za delavke v akordu je čezurne ure plačati po dnevni plači s 50 odstotki.

Po razmerah se dopusti za pogrebom umrlih sotovarišev ali sotovarišic, kolikor mogoče veliko delavstva.

Dnevna plača za delavke v papirni dvorani, ki so sicer vse v akordu, se uredi sledeče:

Začetnice s 14 leti dobe na dan 80 vin., čez pol leta 90 vin., čez pol leta 1 K, po enem letu 1 K 10 vin., po petih letih 1 K 20 vin., po petih letih 1 K 30 vin. Delavke, ki so že 25 let v službi, dobe 1 K 50 vin. Pripomniti je treba, da so te delavke vse v akordu in več zaslužijo.

Plača delavcem začetnikom se dajaj po njihovih zmognostih in moči.

Pri tej točki bi ne bilo pravično, da bi delavstvo določalo začetne plače, ker so začetniki različni glede starosti, kakor tudi glede moči. Komur je ponujana plača všeč, vstopi, sicer pa gre kam drugam, kjer več dobi.

Delavstvo dobivaj tudi po štrajku premog za znižano ceno. To se je toliko ugodneje sklenilo, da se dajaj zjutraj od 6 do pol 8. ure, popoldne pa po navadi.

Nedeljsko delo se bo plačalo odslej: od 8. do 2. ure kot 7, do 3. ure kot 8, do 4. ure kot 9 ur s 50 odst. (rdečih ur).

Glede na pomnoženje delavstva v »Kesselhaus«-u se prepusti stvar obrtnemu nadzorniku.

Določi se, naj delajo profesionisti le svoje delo.

Delavstvo na »Janeziji«, na holenderjih in pri papirnih strojih prične delo ob ponedeljkih ob 5. uri zjutraj in ne ob 4. uri kot doslej.

Glede po nezgodi poškodovanih delavcev je pa stvar sledeča:

Tovarna dá takim delavcem lažja dela in pridejo na lažjih mestih prvi v poštev. Ako jim tovarna dá prvotno plačo, ki so jo imeli pred ponesrečenjem, potem jim vzame vso rento za varovalnico. Tovarna daje zato samo toliko plače, kolikor manjka rente do prvotne plače.

To ravnanje zavarovalnice ni pravično, zato si je celo stvar zabeležil poslanec Gostinčar in jo bo uporabil.

Nočni šiht izvrši takoj, ko se delo ustavi, tudi čistilna dela.

Slabo ravnanje z delavstvom od strani nadzorovalnega osebja se odločno prepove. Vsak slučaj naj se takoj naznani ravnateljstvu.

Vse delo, ki se dela z roko, če koga manjka in drugi mesto njega delo izvrše, se plača manjkajočega delavca razdeli med tiste, ki so delali zanj.

V slučaju, da je pri stroju premalo ljudi in se zgodi kaka nesreča, je zato odgovorna tovarna sama.

Če je kdo premeščen, dobi tudi zanaprej isto plačo, kot jo je imel. Trgati se mu plače ne sme.

Mazači pri transmisijah v »Janeziji« dobe isto plačo in iste premije, kot v Vevčah.

Ako akordna delavka v papirni dvorani ne zasluži tekom plačilnega časa vsled slabega papirja svoje dnevne plače, ji primanjkljaj do dnevne plače pripiše tovarna.

Plače se izboljšajo splošno:

Vsem delavcem dnevno za 20 vinarjev; vsem delavkam dnevno za 10 vin.

Goričane in Medvode.

Plača v Goričanih in Medvodah se zviša delavcem za 20 vin., delavkam pa za 10 vin.

Mož, ki je bil spoden iz tovarne, se sprejme zopet v delo.

Zahteve: Akord se poviša. Filtreer mora eden nastavljen biti, limar dobi pomočnika, se rešijo do 1. dec. 1908. To bo uredil novi ravnatelj.

× × ×

To je bil sad 21-urnega neprestanega pogajanja. (Od 9. ure zjutraj v četrtek do pol 6. ure v petek zjutraj.)

Dasiravno je bil gosp. nadravnatelj Tittel pooblaščen se pogajati, vendar je stopil v zvezo z upravnim svetom na Dunaju. Ta mu je pa odgovoril, da ne da tega, kar delavci zahtevajo, pač pa dá delavstvu na sorškem polju in v Vevčah na razpolago 15.000 K.

Iv. Nep. Gostinčar je pri sestanku v petek popoldne ob 2. uri v imenu delavstva izjavil:

Delavstvo niti za las ne odneha. Ako se mu takoj ne ugotovi, stavi delavstvo nove zahteve.

Gosp. nadravnatelj je stopil še enkrat v telefonično zvezo z upravnim svetom na Dunaju in je pri večernem sestanku izjavil, da je **upravni odbor vse dovolil.**

Ostale so samo še dve točki nerešeni: 1. Odstranitev ravnatelja Pfope in pis. načelnika Koppa in 2. odstranitev stavkokazov iz tovarne. Gosp. župan Dimnik se je na večernem sestanku v petek odločno zavzel za te dve točki, ker sicer ne prevzame kot župan v občini nobene odgovornosti za javni red. Stvar se je prepusila sobotnemu delavskemu shodu v Medvodah in Vevčah.

Gospod upravni svetnik Taussig na Dunaju, (ki je znan že od severne železnice po svoji umazanosti) je v soboto popoldne telefonično zagotovil Iv. Nep. Gostinčarju, da je **upravni svet vse te točke sprejel in potrdil,** ne pusti pa, da bi se odstranili iz tovarne ravnatelj Pfope in stavkokazi.

V soboto popoldne je imelo shod delavstvo v Vevčah in Medvodah, kjer so se vse točke enoglasno sprejele od delavstva. Govoril je Iv. Nep. Gostinčar. Le glede ravnatelja Pfope se je v Vevčah sklenilo, da zahteva delavstvo od upravnega sveta garancije, da se v najkrajšem času ravnatelj Pfope odstrani. Stavkokazi pa morajo takoj zapustiti tovarno.

G. nadravnatelj Tittel in obrtni nadzornik vodske in goričanske zaupnike brzojavno, vevške pa ustmeno, kakor tudi državnega poslanca Gostinčarja, obrtnega nadzornika, g. župana Dimnika in Iv. Nep. Gostinčarja, da pridejo v ponedeljek podpisati pogodbo.

Gosp. nadzornik Tittel in obrtni nadzornik sta se odpelala v soboto zvečer na Dunaj.

V ponedeljek zjutraj ob 9. uri pa se pripele obrtni nadzornik in izjavi, da upravni svet ne privoli v drugo, kot 15.000 K za Vevče in 12.000 K za sorško polje.

Delavstvo je seve to odklonilo, ker bi se ta denar morda letos upravni svet dal, drugo leto bi ga pa ne bilo.

Delavstvo in gosp. župan Dimnik so to naznanili centrali na Dunaj.

Odgovor je prišel, da morajo delavci dne 23. t. m. brezpogojno v delo.

Shod dne 22. t. m., na katerem je govoril v Vevčah Ivan Nep. Gostinčar in Ziller pa je

sklenil, da stavko vzdržuje naprej, ker se delavstvo ne da farbat po brezvestnih judovskih pijavkah.

Tako se igrajo židovske pijavke z ubogim delavstvom. Pogajanja vse skupaj so trpela tri dni in eno noč. Sklenilo se je vse natančno in so si vsi navzoči tovarniški zastopniki in delavski zaupniki segli v roke. Upravni svet sprejme pogoje in to naznani nadravnatelj Tittel, obrtnemu nadzorniku Karaschia in Iv. N. Gostinčarju. Kar naenkrat pa sne upravni svet besedo. Ali ni to podležje kot vse na svetu. Ali naj ima delavstvo kaj vere še v resničnost in močtatost besede upravnega sveta. Ali ni ta gospoda slabša kot šnopsarji po šnopsarijah.

Hvala Bogu! Delavstvo je zavedno in previdno in ni šlo preje v delo in tudi šlo ne bo, dokler ne bo imelo v rokah črno na belem. Zgodi se pa tudi lahko, da tudi delavstvo preklicuje svoje zahteve in postavi nove, ki bodo še manj všeč tem brezvestnim in neznačajnim gospodom v upravnem svetu. Resnične so besede, ki jih je nekdo izgovoril te dni, da je ni umazanejša družbe, kot je ta papirna družba.

Delavstvo je popolnoma mirno. Gospodje naj se le zahvalijo, da je tako in naj hitro prineso pogodbo podpisano v podpis delavstvu, ker nevarno se je igrati z ljudsko maso, ki ne pozna goljufije in hinavščine, ampak se zanaša le na svojo pest.

Gosp. ravnatelj Pfope je zblaznel in so ga v sredo, dne 23. t. m. prepeljali v norišnico v Feldhof pri Gradcu.

Umazanost Leykamove družbe.

Ni bilo dovolj, da voditelji Leykamovih papirnic ne drže dane besede, temveč hočejo nad delavstvom sedaj izvrševati čin maščevanja s tem, da so jih danes hoteli deložirati s silo. zaradi tega sta bila v četrtek pri deželni vladi gosp. župan Dimnik in drž. poslanec dr. Šusteršič. Ču'emo, da se bode rok za deložiranje podaljšal za kakih štirinast dni.

Ne moremo drugega kot reči: Fej taki družbi, ki na tako barbarski način postopa z delavci.

Dolžnost vsakega Slovenca je, podpirati delavstvo, ki se bori za svoj obstoj proti taki židovsko-nemški tolpi.

Z lastnimi močmi.

Kamna Gorica. Dne 13. t. m. se je vršil pri nas dobro obiskan delavski shod. Govorili so štirje govorniki. Prvi je govoril državni poslanec Jožef Gostinčar, ki nam jasno načrta delovanje državnega zbora. Velike težave so naši naši poslanci, ki zastopajo toliko stanov, a so le skrbeli, da so vsakemu stanu kaj pridobili. Govornik nam je dokazal, koliko koristi imamo od naše »Žrebljarske zadruge«. Bodočnost vaša bo dobra, dasi mora zdaj kdo kaj potrpeti. Drž. poslanci bodo skrbeli, da pridobi naša zadruga še večje zaupanje in še večji vpliv. Naprej s pravo bratovsko ljubeznijo. V združenju je moč, od tega nas ne odvrne nobena sovražna sila več. Pomilujemo tiste, ki še niso pristopili zadruzi. Slepí so, upajmo, da izpregledajo in jih sreča pamet. Govornik se je pečal tudi s socialno demokracijo. Nadalje je govoril brat Iv. Podlesnik, ki je govoril o važnosti telovadbe. Ustanovil se je ob shodu tudi kamnogoriški telovadni odsek »Zveze telovadnih odsekov«. Novemu odseku sta v lepih govorih želela mnogo sreče in uspeha dr. Lovro Pogačnik in pa Adolf pl. Kappus.

Bistrica v Rožu. Javno se zahvaljujem strokovnemu društvu, ker me je podpiralo skozi deset tednov, ko sem bil brez dela. Zdaj sem vpokojen, ker imam pokvarjeno roko in slabo vidim z mesečno pokojnino 20 K. — Janez Kopeinig.

Trbovlje. »Strokovno društvo rudarjev« je imelo pri Jagru 2. t. m. pop. shod, ki je bil dobro obiskan. Predsednik Ivan Brunec je po običajnem pozdravu obširno poročal o rudarski konferenci v Ljubljani ter razpravljal o zahtevah rudarjev glede nedeljskega počitka, luči, smodnika, lesa, zdravstva, da se prestopki izroče kazenskemu sodišču. Po govoru navzočega predsednika pazniškega društva, Zupana, se je dalo društvu prostost, ali se udeležijo volitev volivnih mož za bratovsko skladnico ali ne. Urednik Klemenčič iz Ljubljane je govoril o sovražnikih delavstva: liberalcih, socialnih demokratih in nemškutarjih. Končno se je spominjal papeževskega jubileja. Rudar Vinko Golež je v dovršenem govoru ožigosal »za-

sluge« sodrugov za trboveljsko delavstvo, zlasti glede prodaje konsuma. Domač č. g. kaplan je poveljeval zasluge Pija X. za delavstvo. Šele ob mraku smo se razšli, naročivši ljubljanskemu gostu, da ponese pozdrave trboveljskega delavstva vrlim voditeljem v beli Ljubljani.

Trbovlje. V nedeljo, dne 20. t. m., je zborovalo pri Jagru »Strokovno društvo rudniških paznikov«. Zborovanja so se udeležili vsi članovi društva, ki niso bili v službi. Predsednik Zupan je pozdravil navzoče ter povdarjal važnost organizacije. Nato je poročal urednik Fr. Klemenčič iz Ljubljane o stavki v kranjskih papirnih tvornicah in o naukih, ki jih črpajmo iz tega štrajka. Predsednik je poročal o ljubljanski konferenci zastopnikov strokovnih društev iz Idrije, Zagorja in Trbovelj. Sklenilo se je, da se društvo volitev volivnih mož za bratovsko skladnico dne 27. t. m. ne udeleži. Odposlanci društva pridejo na vseslovenski delavski shod. Tajnikom je bil izvoljen Nikolaj Putrih. Blagajnik Alojzij Božič je predložil računsko knjigo, ki se nahajajo v vzornem redu, za kar je žel obilo zaslužene pohvale. S pozivom, naj članovi pridobijo društvu še novih udov, je predsednik zaključil shod, ki je trajal tri ure. Društvo lepo napreduje. Pristopila mu je že večina paznikov.

Prometna zveza.

Pogreba nesrečnih žrtev, ki so padli vsled vojaške nasilnosti, se je udeležila tudi podružnica »Prometne zveze« v Ljubljani.

Zidan most. Naša krščanska železničarska organizacija se jako lepo razvija in napreduje. Otresli smo se nekaterih pijavk, zato pa tem lepše gremo naprej. Le žal nam je, ker nismo že prej izpregledali in pristopili »Prometni zvezi«. A boljše, da smo se predramili, kakor pa da bi bili še spali naprej. Kmalu priredimo zopet shod.

Litniča uredništva. Jakob Milavec, vpokojen železniški poduradnik, Zaloška cesta, Ljubljana.

Shodi »Prometne zveze«. Krajevna skupina »Prometne zveze« Dunaj Severna železnica je imela 3. t. m. shod v Pratru. Dne 5. t. m. je priredila krajevna skupina »Prometne zveze« Floridsdorf cesarsko jubilejno slavlje. V Dunajskem Novem Mestu je govoril na mesečnem zborovanju krajevne skupine glavni tajnik »Prometne zveze« Tschulik. Dne 23. avgusta je imela krajevna skupina Frankenmarkt dobro obiskan shod. V Kirchdorfu je govoril 8. t. m. na shodu krajevne skupine načelnik krajevne skupine Schwab. Dne 16. t. m. je govoril na shodu krajevne skupine v Št. Vidu ob Glini načelnik »Prometne zveze« Schwab. Lep shod je imela dne 9. avgusta krajevna skupina Inomost južna železnica. Vrtni koncert s plesnim venčkom je priredila krajevna skupina Tiršnic 30. avgusta.

Priznanje nižjeavstrijskim deželnim železnicam. Na letnem zborovanju »Društva nemških železniških uprav« je bila izvoljena uprava nižjeavstrijskih železniških uprav v dvoje važnih odsekov.

Podržavljenje železnic. Družbi Državnih železnic in Severno-zahodne železnice sklepata o podržavljenju na svojih občnih zborih koncem oktobra.

Dohodki zasebnih železnic. Zasebne železnice so izkazale meseca avgusta znatno višje dohodke. Južna železnica je imela dohodkov 87.117.000, družba državnih železnic 46.276.000, severno-zahodna železnica 18.456.000, elbska železnica 12.567.000, južna severna nemška zvezna železnica 6.504.000, Avsig - Toplice 10.451.000, češka severna železnica 8.058.000, buštiehska železnica A 5.944.000, buštiehska B 10.373.000, graško-köflaška pa 2.801.000 kron.

Poelektrizovani promet železnic. Vprašanje o uporabi elektrike za gonilno silo železnic postaja vedno bolj pereče. V Avstriji se pečajo zelo s poelektrizovanjem železniškega prometa. Znano je, da je gotovo, da bo gonila elektrika progo Trst-Opčina. Električno centralo nameravajo zgraditi v pristanišču in bi poleg prometa gonila tudi 120 dvigalnikov. Poelektrizovati pa hočejo tudi progo Attnang-Selzthal, kakor tudi Vinčgavsko železnico do Landeka, Mitterwaldsko železnico do bavarske meje, progo Toblach-Cortina do Belluna in novo železnico Trident-Malé. Pogoji za poelektrizovanje so zelo ugodni. Saj imamo veliko neporabljenih vodnih sil. Električna je cenejša kakor premog. Dozdaj je delala sitnosti vojna uprava, češ, da se elektriška naprava lahko pokvari.

Petnajsti mednarodni shod cestnih železnic se je vršil letos v Monakovem.

Poelektrizovanje badenskih državnih železnic. Glavna ravnateljstvo badenskih državnih železnic je sklenilo, da uvede električni promet na progah Bazel - Schopfheim - Zell in Schopfheim-Säckingen. Promet bodo oskrbovale elektriške lokomotive.

Poelektrizovanje ruskih železnic. »Rus« poroča, da se vrši koncem septembra v Peterburgu shod načelnikov železniških uprav. Sklepali bodo o poelektrizovanju sledečih glavnih prog, Peterburg-Moskva, Harkov-Sevastopol, Peterburg-Varšava, Peterburg-Vilna in Kijev-Odesa.

Ne pozabite na štrajkujoče delavstvo v Medvodah, na Goričanih in v Vevčah! Prireajte zbirke zanje!

Cene brez konkurence!

A. Lukić

Ljubljana, Pred škofljo 19,

priporoča svojo

veliko zalogo izgotovljenih oblek za dame, gospode, dečke in deklice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26 2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Ustanov-
ljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe.
Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramo-
fone in igre.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofljo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja
na par
Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.
Sprejemališče
Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni
trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Kmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene